

LA PREMSA LOCAL I COMARCAL A LA RIBERA (I)

Josep Farnós i Piñol

Introducció

Un eix imaginari en el temps, la guerra del 1936, separa clarament dues èpoques ben diferenciades per les seves peculiaritats sobretot sociològiques, que influeixen en el naixement de la premsa local a la Ribera d'Ebre. Aquestes dues eres obliguen a fer sengles unitats d'estudi a l'hora d'elaborar unes notes sobre la història d'aquest tipus de premsa: una per al període d'avantguerra, on la creixent presència del catalanisme polític és determinant per al sorgiment de les primeres revistes d'àmbit local, i la postguerra, en què s'endevina més aviat un catalanisme testimonial amb el lloable resultat de la normalització lingüística i de la recuperació de la pròpia identitat en l'aspecte comunitari. En ambdós casos, però, hi trobem un substracte comú: el servei a un País.

En preparar una notícia d'aproximació històrica sobre les publicacions periòdiques riberenques, ensopeguem amb un conjunt de mancances que dificulten el progrés normal de la tasca investigadora: d'una banda, ens trobem amb la inexistència d'arxius monogràfics que tinguin a l'abast de l'interessat en el tema qualsevol publicació que hom vulgui consultar. Dels set periòdics que van circular durant la primera època -de la qual pretenem parlar en aquesta ocasió-, quatre es troben en llocs públics: «Tivissa», «La Riuada», «L'Ideal de l'Ebre» i «El Boletín de la Comarca»: en una col·lecció particular podem trobar-ne una altra «La Ribera», mentre que dels dos títols restants, «La Picossa» i «El Galatxo» hi ha total desconexió física. I encara en molts d'aquests reculls manquen exemplars que deixen incompleta la col·lecció. S'afegeix a aquesta situació de migrades possibilitats de recerca la manca d'assaigs amb l'amplitud i emmarcament

que caldria per gaudir d'unes bases sòlides per referenciar rigorosament qualsevol teoria o exposició entorn de la premsa de la nostra comarca. Salvem les escadusseres notes que surten a «La Història de la Premsa Catalana», de Josep Torrens i Rafel Tassis, més aviat a tall de remembrança que no pas d'efectivitat.

Aleshores, quan hom pretén bastir un estudi de la premsa nostrada pel que fa al període anterior al 36, cal fiar les fonts documentals al testimoniatge oral de la gent que visqué de prop els esdeveniments que feren possible la confecció d'aquells fulls que ara ja són història: aquestes persones ajudaren a conformar i a transmetre uns valors socio-polítics i culturals que nosaltres hem heretat i que indubtablement han incidit en la nostra formació com a ciutadans.

Una situació

Així com a moltes ciutats i comarques de Catalunya la premsa féu aparició durant tot el segle XIX d'una forma regular i fins i tot en ocasions amb considerable volum de publicacions, a la nostra contrada s'ha d'esperar fins ben començat el segle XX per poder gaudir d'un periòdic. Mentre que a l'Osona veieren una primera revista l'any 1803; al Maresme, el 1820; a l'Empordà, el 1879 i al Ripollès, l'any 1881, per posar alguns exemples, a la nostra comarca s'inicia el periodisme local a Móra d'Ebre, l'any 1906, amb «La Picossa». No tenim notícia -almenys fins al moment¹, que altre poble riberenc, per aquestes dates (primera dècada del 1900), posseís cap mena de full imprès periòdicament. Hom veu així la feble situació periodística que de sempre ha tingut la nostra comarca, la qual ha estat remesa a llocs poc afavorits en el moment de comptabilitzar el nombre d'exemplars, així com percentatges, comparant amb altres indrets de Catalunya. Com a exemple, aportem unes xifres divulgades a «La premsa Catalana» de Jaume Guillaumet, on es constata que la Ribera ocupa el lloc 31 de la taula de difusió relativa, amb un 0,3% del total del País, xifres evidentment baixes, que tipifiquen una situació no gens enveja-ble i la col·loquen en posicions minses dins el món de la premsa local.

L'al·ludida deficiència de periòdics caldria cercar-la en causes eminentment socio-culturals que es desprenen de la realitat d'aleshores a la contrada. Intentant ampliar una mica l'explicació d'aquestes cir-

cumstàncies, podríem adduir els següents factors, clarament comprovables. Factors de caire demogràfic; la baixa demografia de les viles d'aquesta comarca condiona, restringint-lo, el progrés en molts aspectes, i també els referits a manifestacions intel·lectuals. Deu poblacions tenen un nombre d'habitants per sota els dos mil, i tan sols quatre superen aquesta xifra; cap, però, passa dels cinc mil. Amb aquestes perspectives, tot i suposant que hi hagués un equip engrescat a dur endavant una publicació, resultaria problemàtic a llarg termini complir el compromís, atesa la complexitat d'una tasca d'aquesta índole.

Un altre factor a tenir en compte és d'àmbit geogràfic: en estar la nostra zona distant de ciutats o bé de centres de provada solvència cultural, no rep de forma normalitzada els estímuls que dimanen d'aquests punts, i això ens deixa en situació d'aïllament en l'aspecte intel·lectual i informatiu. Aquest fet genera un desinterès, amb la consegüent ignorància sobre la matèria que tractem, impeding el desenvolupament, tant cultural com d'opinió, que cal desitjar per a una societat progressista. I per últim, aportarem un altre factor que, al nostre parer, condiciona la pobresa de premsa comarcal a la Ribera: el factor professional: el caràcter d'ocupació marcadament agrícola de la gent riberenca configura una societat específica que engendra uns costums on les inquietuds culturals són limitades i la demanda de lectura, gairebé inexistente. En aquestes condicions l'establiment regular d'una premsa com la que en aquests moments estudiem resulta improbable, tal com succeí.

Hem fet un repàs breu a una situació, així com a les motivacions que la feren viable. Malgrat l'apuntada atonia de periòdics existent a la contrada, hi ha un focus que, en un moment determinat, es llança a publicar-ne i ho fa amb empena i fe. Aquests homes o llurs papers, cal memoritzar-los, car fou la seva una empresa que inicià un guiatge, plantant fites que fóra injust d'oblidar.

Qui era i per a qui era aquella premsa

La premsa local de l'època que en concret comentem ara està data- da en un temps -els anys 20 i 30- d'una efervescència política d'extrema sensibilització, en la qual es barrejen tendències a implantar

idearis, lluites per a l'hegemonia classista, reafirmació d'identitats nacionals, tot en una amalgama complexa.

Sota aquests condicionaments polítics i amb el tret essencial del catalanisme, neixen la majoria dels sis periòdics riberencs, dos dels quals assumeixen caràcter realment comarcal: «La Picossa» i «La Ribera», especialment el primer, amb cobertura a la Terra Alta i al Priorat. Tres, «El Boletín de la Comarca», «L'Ideal de l'Ebre» i «La Ribera» es remarquen clarament localistes; per més que «L'Ideal de l'Ebre» vulgui ésser portaveu comarcal de l'Esquerra Republicana, on centra la seva atenció és a Móra d'Ebre. Resta per presentar «Tivissa», que surt de les línies primordials que defineixen les revistes abans esmentades. «Tivissa» intenta divulgar, dintre del denominador comú que l'equipara als periòdics riberencs del catalanisme, aspectes científics, temes agrícoles i culturals de la vila muntanyenca que difon a altres llocs d'influència tivissana, com Vandellòs, Pratdip, Montroig, Masriudoms, etc.

Tant els principis com els temes i intencions, expressats en aquests periòdics, anaven dirigits a un determinat cos social, al qual nodreixen amb consignes ideològiques i que representa el gros dels seus receptors. L'àmbit de distribució i influència estava marcat majoritàriament pel lloc on es confeccionava, és a dir, el poble de procedència, encara que també calgui comptar els seguidors representats pels emigrats, els quals esdevenien subscriptors fidels i adeptes convençuts d'aquests fulls escrits a llurs pobles d'origen. La llunyania esperona els records i aquests els sentiments. Sovint hi cercaven les notícies que succeïen al poble on naixeren.

A grans trets hem apuntat què era i per a qui era aquesta premsa iniciadora d'una acció sòcio-cultural a la Ribera. Malauradament fou tallada de cop per la guerra civil. Acabà així una tasca periodística la represa de la qual ha tardat gairebé mig segle. Un silenci realment tenebrós que mai no hagués hagut de produir-se i que no voldríem per cap mena de raons que es repetís.

Títol: **«La Picossa».**
(Móra d'Ebre)
Data d'aparició: 16 de juliol de 1906

«La Picossa» és un dels periòdics riberencs de pre-guerra sobre el qual, encara avui, es disposa de menys documentació. Aquesta circumstància l'expressa, amb un to certament sorneguer, en Bladé i Desumvila: «...M'estranya quan diuen que les coses impreses no desapareixen; doncs sí que desapareixen, perquè d'això de «La Picossa» no es troba absolutament res». Les escasses referències de què gaudim, les exposarem a continuació, seguint una línia bastida amb la poca informació -bàsicament oral-, amb el propòsit de no deixar oblidada del tot la publicació morenca, car no en manquen de mèrits -si més no, per constituir els primers papers escrits periòdicament a la comarca-, per fer-ne esment.

Sabem que l'any 1906 Catalunya viu una situació delicada per l'enverinament causat davant la incomprensió del govern de Madrid pel que en deien el «separatismo catalán». La promulgació de la «Ley de Jurisdicción» féu que els diputats del nostre País abandonessin el Parlament espanyol. La situació motivà la constitució d'un ampli front catalanista per part de tots els partits d'àmbit nacionalista -només hi mancaren els lerrouxistes- anomenat Solidaritat Catalana (1906-1909). Aquest estat de coses féu que el districte electoral Terra Alta-Ribera d'Ebre cerqués l'òrgan escrit on presentar i divulgar el programa polític d'aquest moviment solidari. Així nasqué «La Picossa», la qual, tot just començar, ja es va trobar amb entrebancs, al ser segregat pel govern el primer número.

La campanya que féu «La Picossa» a favor del candidat a Corts, senyor Joan Cavaller -«cavaller de noms i de fets» com se l'anomenava a la propaganda de l'època- fa la impressió que va representar el tret essencial de la seva existència. Avalar, propugnar i afavorir la candidatura del senyor Cavaller a les eleccions de 1907, sembla ésser que fou un treball reeixit, en contribuir al triomf del que va arribar a ser diputat pel districte abans esmentat.

«La Picossa» degué desaparèixer ben aviat i amb poca producció. Com encertadament diu Tomàs Ragner, referint-se a aquest tipus de publicacions: «Els periòdics que han sortit solament a fer una determinada campanya, acabat l'objectiu, acabat el periòdic. Els que han sortit a l'impuls i defensa d'un ideal s'han sostingut més temps». Semblantment succeí a «La Picossa».

Títol:	«El Boletín de la Comarca». Flix
Subtítol:	Defensor de los intereses populares
Director:	Consell de redacció
Redacció i administr.:	Major, 22 - Flix
Impremta:	Impremta Monclús. Tortosa
Data d'aparició:	1 de Maig de 1919
Periodicitat:	Quinzenal, cada 1 i 15 del mes
Idioma:	Catellà
Format:	553 per 378 mm.
Nombre de pàgines:	3
Publicitat:	1/2 pàgina
Preu:	Una pesseta al mes
Data últim:	17 d'abril de 1919
Es troba a:	Els números 2 i 3 a la «Casa de Cultura» de Tarragona

Flix representa, durant els anys 20, l'únic nucli de població que té un caire veritablement industrial dins la Ribera, mercès a la ubicació, des de 1898, de l'«Electroquímica». Aquesta circumstància conformà una societat diferenciada a la d'altres pobles riberencs, sovint carregada de conflictivitat convivencial: aquesta conflictivitat s'accentuà per la incipient, però forta, conscienciació classista que visqué la vila. L'estira i arronsa entre els obrers i directius de la fàbrica, motivat per reivindicacions, convulsionà la vida flixenca i l'abocà a un enfrontament social. Els obrers, per al sosteniment teòric de llurs peticions, utilitzen un periòdic com a portaveu: «El Boletín de la Comarca».

La publicació, de periodicitat quinzenal, sortí per primera vegada l'1 de maig de 1919, amb la poc clara capçalera anunciada, i per subtítol -aquest més encertat- de «Defensor de los intereses populares». S'hi endevinen les motivacions del seu naixement tan aviat com es llegeix l'article signat per «La comisión de huelga», titulat «La verdad se impone ante el pueblo» (dins el número dos) la intenció del qual no és altra que la d'informar o, millor encara, mantenir la il·lusió de la lluita que els empleats de l'Electroquímica estan portant i que lògicament afectarà una majoria de la població.

Frases com les que segueixen: «Hoy está de enhorabuena la anarquía. Los pueblos van hacia ella sin darse cuenta», difoses en un article -«Aspectos»- que no porta signatura, fan palès el sentir general

de la redacció del periòdic. L'anàlisi de conjunt del butlletí evidencia l'adscripció ideològica als principis i comportaments àcrates. Inflamades proclames a l'estil anarcosindicalista; virulentes crítiques a companys que han traït la praxi obrerista; notícies i avisos amarats d'anarquisme s'escampen a altres indrets de la zona, tendents a motivar o procurar la perseverança per a la consecució dels objectius que aquest sector social propugna. Francisco Estopà ho demostra en el seu article «A las asociaciones obreras de la comarca», a bastament.

Amb tot, la vida del «Boletín de la Comarca» fou efímera. El Govern de Romanones en va suspendre la publicació el mateix any 1919, quan encara no havien sortit ni mitja dotzena de números al carrer (nosaltres en tenim notícia fidedigna de tres).

Aquesta és la història d'una publicació flixenca, anotada a grans trets, que per l'escassa durada pensem que no tingué gran incidència a la comarca. Amb això no podem ni volem treure mèrits als Francisco Estopà, R. Rueda López, Agustín Bagués, Domingo Pena i altres que col·laboraren al butlletí i, encara que per poc temps, el feren possible.

Títol: **«La Riuada.**
Móra d'Ebre
 Director: **Martí Rouret i Callol**
 Redacció i administr.: **A les escoles del Centre Instructiu i Democràtic «La Democràcia»**
 Impremta: **Impremta Requesens. Montblanc**
 Periodicitat: **Quinzenal**
 Idioma: **Català**
 Format: **250 per 160 mm.**
 Nombre de pàgines: **des de 10 fins a 15**
 Preu: **15 cèntims (números extra, 60)**
 Data d'aparició: **1 de juliol de 1927**
 Data últim: **5 de juny de 1930²**

Cronològicament el tercer periòdic publicat a la Ribera d'Ebre fou «La Riuada». La seva aparició s'escau en plena dictadura primoriverista, la qual, ben aviat li provocà nombrosos entrebancs per qüestions de censura, com sovint esdevé quan, a un règim totalitari, li fa nosa qualsevol mitjà d'expressió encara que aquest dediqui els seus projectes a objectius culturals, artístics o simplement a divulgació de notícies de caràcter informatiu generalitzat, i defugui tractaments estrictament polítics. Aquest era el cas de la revista que ara tractem: és palesa la seva intencionalitat a la presentació del número primer, data l'1 de juliol de 1927; «...«La Riuada» serà el portaveu de tot allò que atenyi a Móra d'Ebre i sa comarca i un instrument de divulgació cultural, científica, literària i artística en tot quant puguin les nostres voluntats...». I un xic més endavant diu: «...en les columnes de la nostra revista hi trobaran sempre un ferm puntal i un franc acolliment de totes les causes justes, nobles i enlairades perquè els ideals que ens inspiren en tot moment són ideals de sana justícia i més pulcra llibertat...».

«La Riuada» ofereix unes facetes ben característiques i importants dins el periodisme comarcal d'aleshores: Una clara voluntat comarcalista; guiatge temàtic seguint línies eminentment culturals; acurada composició, tant de tipografia com d'il·lustracions. El conjunt de les esmentades particularitats configuren un periòdic de respectable qualitat que li donà renom i prestigi arreu de la contrada, com ben bé ens ho indica la significativa xifra de subscriptors -500 exemplars cada quinzena- i l'estol de col·laboradors dels diversos pobles de la rodalia.

L'entitat morenca Centre Instructiu Democràtic -popularment conegut per «La Democràcia», nom que ha perviscut fins als nostres dies- tingué cabdal importància a l'hora de fundar-se «La Riuada». Un grup d'actius socis de l'esmentada entitat, que es movia a l'entorn del mestre de minyons empordanès -fill de l'Escala- Martí Rouret varen materialitzar la sortida del periòdic. Naturalment que Martí Rouret fou sempre sostenidor i ànima de l'equip de redacció, així com, evidentment de «La Riuada», en la qual hi col·laboraren un floc de joventut riberenca; els Estrems i Fa, Ferran Solé, Bladé i Desumvila, Carles Monfar, Maria Serres, Jesuald Bladé, frec a frec amb autors reputats de la resta del País, com Octavi Saltor, Lluís Capdevila, Puig i Ferrater, J. Roca i Roca, Dalmau i Ferreres, per citar-ne alguns. A tota aquesta gent els agavellà, de bell antuvi, l'enlirat sentiment d'estima, cada cop més arrelat, a Catalunya. També hi aparei-

xen escrits signats per personatges de reconeguda categoria en el món literari català, com Rovira i Virgili, Josep Carner, «Víctor Català», López-Picó i d'altres. Cal donar per entès, però, que l'aportació literària d'aquests mai no fou original, els treballs eren copiats d'altres publicacions i destinats a omplir els buits ocasionats per manca de material literari.

En establir-se la transició política representada pel govern de Dámaso Berenguer, anomenada humorísticament «la dictablanda», hom es troba amb una relaxació dins l'aparell repressiu de la dictadura del general Primo de Rivera. Aquesta distensió obre possibilitats per a la llibertat d'expressió a l'ensens que facilita altra vegada la radicalització política. En aquest context es cova l'acabament de «La Riuada». Ja, per aquest temps, estigué una temporada sense sortir; reaparegué l'1 d'octubre de 1930 amb el subtítol de «periòdic català d'esquerres» continuant-hi Martí Rouret de director. Aviat, però, «La Democràcia» majoritàriament partidària del partit de Marcel·lí Domingo, clarament enfrontat amb la línia política del senyor Rouret i Callol, retirà el suport a aquest i els seus companys, els quals cerquen l'aixopluc al cafè del Pitxirri i els elements retrobats en aquest indret gesten «L'Ideal de l'Ebre»; això, però, ja és una altra història. El trencament per causes ideològiques enfrontà diversos components de l'equip confeccionador de la revista, que finalment s'hagueren de separar. Òbviament el periòdic se'n ressentí i començà la davallada que havia d'anihilar-lo. «La Riuada» desapareixia silenciosament malgrat que no mereixia una mort tan irracional; les premisses sota les quals va iniciar el seu camí eren prou importants i necessàries encara en el moment de què parlem. La llavor de l'exemple que deixà escampada, però, donà fruits tot seguit: així naixien «L'Ideal de l'Ebre» i «La Ribera».

Títol:	«L'Ideal de l'Ebre». Móra d'Ebre
Director:	Martí Rouret i Callol, a partir del 15-VI-31 Antoni Jiménez
Redacció i administr.:	Carrer de la Barca, nú. 5
Impremta:	Suc. de Torres Virgili. Tarragona.
Periodicitat:	Quinzenal
Idioma:	Bilingüe
Format:	500 per 349 mm.
Nombre de pàgines:	4
Publicitat:	1 pàgina
Preu:	6 pessetes per any.
Data d'aparició:	1931
Data últim:	1932

A Catalunya es constitueix l'Esquerra Republicana a la conferència de Sants pel març de 1931. A partir d'aquest esdeveniment, entre els membres de «La Riuada» i els directius de «La Democràcia» s'establien discrepàncies d'ordre polític, car és ben sabut que aquests darrers eren partidaris de la línia d'en Marcel·lí Domingo, mentre que Martí Rouret i un sector del grup de «La Riuada» prenen partit per l'Esquerra i decideixen substituir «La Riuada» per «L'Ideal de l'Ebre» que serà el portaveu d'E.R.C., escampant la seva influència a la comarca de la Terra Alta, com es pot constatar a l'advertiment que l'administrador, senyor Minguillon, fa: «Este número de «L'Ideal de l'Ebre» és el último que suministramos a los suscriptores que tienen su residencia en los pueblos del distrito de Gandesa...». El periòdic complia una missió, com a òrgan del partit, d'arribar el més lluny possible sempre, però, controlable pel grup de redacció.

«L'Ideal de l'Ebre» és un periòdic tipificat com a òrgan de partit. Combatiu, amb la clàssica agressivitat per implantar un ideari jove, il·lusionat i responsable; fou una empresa per a reixir-ne triomfants. La gran efervescència político-social que es vivia per aquelles dates es cospa pel continu moviment de personal que es suma a la redacció, així com també pel que plega veles. Tenim exemples d'aquestes fluctuacions. Al número corresponent a l'1 de juny de 1931 es llegeix: «El último ataque de la reacción nos ha producido algunas bajas en la redacción de nuestro periódico, habiendo dimitido de sus cargos; Jo-

sé Negrié, Ll. Serres Descarrega, Francisco Otal y Antonio Vallverdú». Al número del dia 15 de juny de 1931, a conseqüència de la marxa de Martí Rouret cap a Barcelona, diu: «La redacció de nuestro periódico está compuesta actualmente en la siguiente forma: Director, Antonio Jiménez López; redactores A. Bladé i Desumvila i Francesc Sánchez; administrador, Salomón Sanahuja; redactores-colaboradores: Joan Falcó, Miquel Rojals, Francesc Messeguer, Antonio Gironès i Maria Gironès».

Aquesta gent que tenia -com ja hem dit abans- la seu al vell cafè de «Pitxirri», localet on fins i tot hi havia un petit teatre, varen oblidar altres temes que no fossin la política liderada per Martí Rouret i Cal·loll quan aquest fou elegit diputat al Parlament Català, l'any 1932; per tant va haver de marxar cap a Barcelona i desaparegué de la vida activa, en raó del seu càrrec, a Móra. «L'Ideal de l'Ebre» va durar ben poc; després d'un parell d'anys acabava un altre periòdic d'una època on el pes de la política fou determinant.

Títol: «La Ribera».
 Director: Raimon de P. Chies
 Redacció: Casa la Vila
 Impremta: Bassa (fins al núm. 6), Foment de Reus.
 Roca de Reus (a partir del núm. 33)

Periodicitat: Quinzenal
 Idioma: Català
 Format: 335 per 240 mm.
 Nombre de pàgines: 6
 Publicitat: 2 pàgines
 Data d'aparició: 29 de maig de 1932
 Data últim: Setembre de 1934

la ribera

periòdic catalanista republicà
 Móra d'Ebre 28 Maig de 1932 Any 2 — Núm. 24

Un bon polític i home de govern no ha de canviar de parer cada cinc minuts.

COMENTARI

UN ANY DE VIDA

«Haurem de veure que continuem i podem dir-nos de La Ribera.» És això que ens ha estat tocant aquest últim moment de l'any, i ho hem vist en el moment d'afegir els nostres articles en particular i en tots els continguts de l'última edició de Catalunya.

És una mena d'últim i gran moment de la Ribera. És un moment d'afegir els nostres articles i de veure el resultat de tot el que hem fet.

La Ribera, així com sempre, ha estat sempre el resultat de la nostra fecció i del nostre treball.

«Haurem de veure que continuem i podem dir-nos de La Ribera.» És això que ens ha estat tocant aquest últim moment de l'any, i ho hem vist en el moment d'afegir els nostres articles en particular i en tots els continguts de l'última edició de Catalunya.

«Haurem de veure que continuem i podem dir-nos de La Ribera.» És això que ens ha estat tocant aquest últim moment de l'any, i ho hem vist en el moment d'afegir els nostres articles en particular i en tots els continguts de l'última edició de Catalunya.

«Haurem de veure que continuem i podem dir-nos de La Ribera.» És això que ens ha estat tocant aquest últim moment de l'any, i ho hem vist en el moment d'afegir els nostres articles en particular i en tots els continguts de l'última edició de Catalunya.

«Haurem de veure que continuem i podem dir-nos de La Ribera.» És això que ens ha estat tocant aquest últim moment de l'any, i ho hem vist en el moment d'afegir els nostres articles en particular i en tots els continguts de l'última edició de Catalunya.

«Haurem de veure que continuem i podem dir-nos de La Ribera.» És això que ens ha estat tocant aquest últim moment de l'any, i ho hem vist en el moment d'afegir els nostres articles en particular i en tots els continguts de l'última edició de Catalunya.

«Haurem de veure que continuem i podem dir-nos de La Ribera.» És això que ens ha estat tocant aquest últim moment de l'any, i ho hem vist en el moment d'afegir els nostres articles en particular i en tots els continguts de l'última edició de Catalunya.

«Haurem de veure que continuem i podem dir-nos de La Ribera.» És això que ens ha estat tocant aquest últim moment de l'any, i ho hem vist en el moment d'afegir els nostres articles en particular i en tots els continguts de l'última edició de Catalunya.

«Haurem de veure que continuem i podem dir-nos de La Ribera.» És això que ens ha estat tocant aquest últim moment de l'any, i ho hem vist en el moment d'afegir els nostres articles en particular i en tots els continguts de l'última edició de Catalunya.

«Haurem de veure que continuem i podem dir-nos de La Ribera.» És això que ens ha estat tocant aquest últim moment de l'any, i ho hem vist en el moment d'afegir els nostres articles en particular i en tots els continguts de l'última edició de Catalunya.

En repetides ocasions ens hem dolgut de la poca documentació i notícies de què disposem a l'hora de redactar aquests fulls sobre la premsa local a la comarca riberenca. No succeeix així amb «La Ribera», sobre la qual es disposa de suficients referències com per tenir-ne ben acotats els principals trets de la seva existència.

Un sector provinent del grup de «La Riuada», escindit a causa de principis ideològics, en no combregar amb el radicalisme esquerrà d'en Martí Rouret i altres companys, endegà «La Ribera» subtitulada primerament com a «Periòdic catalanista republicà»; a partir del tercer any varen canviar la subtitulació per la de «Periòdic nacionalista».

El 29 de maig de 1932 surt el primer número amb la intenció de donar-li una periodicitat quinzenal, la qual cosa s'aconseguí gràcies a la dedicació d'alguns elements, especialment Ferran Solé, Carles Monfar, Raimon de P. Chies. «La Ribera» no tenia pas fesomia partidista; l'única premissa per a publicar-hi quelcom era una declarada adhesió al catalanisme, pur i net de tintura política. «La Ribera» fou obra de morencs notòriament sensibilitzats per la seva terra i el seu poble, condicions d'on es deriva naturalment una publicació de característiques marcadament localistes. Els Serres i Descarrega, Raimon de P. Chies, Gonçal Piñol, Ferran Solé, Josep Negrié, Enric Gurrera, Josep Piñol, Carles Monfar i Josep Piñol Oliva senten i manifesten llur catalanisme des de l'òptica de Móra d'Ebre, actuant i escrivint en conseqüència, oferint-nos treballs emmarcats per la realitat del seu poble.

La fi de «La Ribera» s'esdevé el setembre de 1934, a les vespres del 6 d'octubre, al moment del tomb enregistrat pel govern de l'Estat, que propicià la por a la repressió i com a resultat el tancament de moltes empreses cíviques i socials.

Títol: **«El Galatxo».**
Móra d'Ebre
Director: Antonio Giménez López
Idioma: Bilingüe (Castellà - Català)
Data d'aparició: Anys 1930 o bé 1931

Al llibre «Història de la Premsa catalana» de Torrens i Tassis, no s'hi troba cap ressenya sobre «El Galatxo». Probablement perquè la seva vida fou curta (solament en sortiren 7 o 8 números), i perquè el gènere no tingué transcendència a l'ús de l'època com per estendre la seva fama més enllà dels límits comarcals: conreà l'humor, en la vessant irònica i satírica i gairebé localitzat al poble d'on sortia la revista; com a prova veurem que la secció titulada «Grandes pensadores» introduïa gent de Móra, descrits amb ironia i mordacitat. «El Galatxo» fou un cas únic i ben curiós dins el món de la premsa local, a la Ribera d'Ebre.

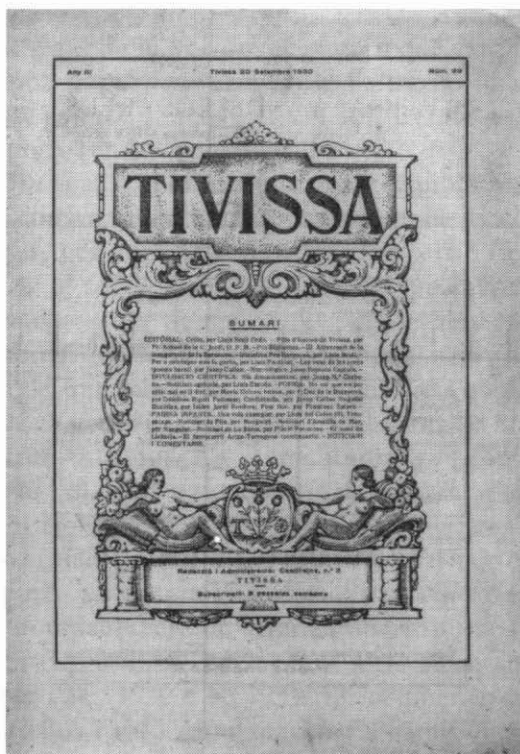
Parlar d'aquest periòdic vol dir el mateix que parlar d'un home: Antonio Giménez López, car l'un sense l'altre no hauria existit; en fou el fundador, gairebé l'escriví ell tot sol, i el va pagar de la seva butxaca. Una obra ben bé unipersonal.

L'Antonio Giménez López era andalús, i sembla ser que va tenir problemes, pel compromís republicà assumit i que l'incomodà sovint; va haver de fugir, per aquesta raó, de la seva terra. Les idees polítiques que portava al seu interior no varen decréixer, però, i s'integrà al grup de l'esquerra que feia mítings pels pobles de la contrada. Arribà a ser subdelegat del Treball a Tarragona. Es va exiliar a l'estranger, on visqué una pila d'anys. L'Antonio fou el que se'n diu un rodamón. Quan va arribar a Móra com a viatjant de la casa Werner, de pianos i instruments musicals, hi plantà botiga pròpia. També s'hi va casar, a Móra. Establert a la població va connectar amb el grup de «La Riuada», hi trobà bona companyia i amistats; el varen acceptar per col·laborar-hi, car gaudia d'una gran facilitat per escriure. El to de la revista, però, no li agradà gaire; el trobava excessivament seriós. Com a bon andalús, era de tarannà obert, irònic i molt donat a la «conya» i per expressar-se necessitava altra cosa: aleshores fundà «El Galatxo» per l'any 1930 o bé 1931. Els companys de dèries el varen catalanitzar, fins i tot l'anomenaven «Ximenis» i arribà a entendre el català, però no a parlar-lo; deia que «no podia, que le haría daño a la lengua» «Ximenis» i «El Galatxo» quasi bé foren el mateix;

ironia i compromís. La vida d'una publicació caricaturesca, però, és efímera; això li ocorregué al periòdic, a l'únic periòdic humorístic de la Ribera.

Títol:	«Tivissa»
	Tivissa
Subtítol:	Quinzenal de la vila
Redacció i administ.:	Castillejos, 3, posteriorment Hospital, 1
Impremta:	Torres Virgili. Tarragona
Data d'aparició:	5 d'agost de 1928
Periodicitat:	Quinzenal fins al núm. 10, després mensual
Idiomà:	Català
Format:	200 per 275 mm.
Nombre de pàgines:	16 més una amb dibuixos i fotografies (encara que no sempre).
Publicitat:	Contraportada i les dues últimes pàgines
Preu:	3 pessetes semestre
Data últim:	20 de desembre de 1931

«Tivissa» adquireix un significat descentralitzador, en el cas de la premsa comarcal a la Ribera, ja que tan sols Móra d'Ebre -a part de l'escadussera i interessada aparició del «Boletín» de Flix- havia gosat muntar estructures periodístiques persistents. Llavors l'intent dut a terme per la vila de Tivissa resulta plausible i aporta una variant a l'empresa en la qual semblava tenir-ne l'exclusiva la capital comarcal.

«Tivissa» neix el 5 d'agost de 1928, amb amplitud de mires temàtiques, i allunyada de l'aura, més o menys perceptible, del sentiment polític, tret també innovador aleshores. Realment preocupada per tota mena de temes locals i cívics que plasma en les seves pàgines mitjançant un estil senzill, fàcilment entenedor per al públic al qual anava destinat. Sovint hi col·laboraren gent d'altres pobles de la contrada, palesant, d'aquesta manera, la seva voluntat integradora i contactant amb pobles de comarques veïnes: el Baix Camp, Baix Ebre i Priorat. Per citar alguns pobles als quals arribava la publicació, anomenarem l'Ametlla de Mar, Capçanes, Vandellòs, Mont-roig, etc. Com comprovem, i potser sense voler-ho, «Tivissa» va ser la revista riberenca de més alta volada geogràfica, mostrant-se àmpliament comarcalista.

Les pàgines de «Tivissa» són, en aquests moments, la dou on es poden copsar els batecs quotidians d'una vila pagesa, que viu, però, acarada a qualsevol inquietud literària i intel·lectual. Articles sobre el camp, avenços i treballs a la vila, reportatges de divulgació científica, poesia i treballs en prosa literària.

«Tivissa» va plegar pel desembre de 1931; havia arribat al número 53. Els motius de la desaparició foren d'aspecte personal i particular del grup de redacció, els quals buscaren continuadors a la seva tasca; amb tot, no fou possible aquesta sortida. El comiat que clou l'existència de la revista està dedicat, tal com cal, als subscriptors i convilantans, a qui considera amb tot l'afecte de què són mereixedors. Un final ben elegant.

NOTES:

- 1.- Donem un caire d'acusada provisionalitat al treball que teniu a les mans. Avisàvem de bon principi que gaudíem de pocs recursos i reduïts mitjans per aconseguir una respectable quantitat de documentació vers els nostres intents d'aportar un treball, si no exhaustiu, sí almenys prou ampli per poder bastir una aproximació estimable de la nostra premsa.
- 2.- Aquesta data es refereix a la sortida regularitzada, car posteriorment en sortiren, d'una forma esporàdica, alguns números més.